

SPIS RZECZY

Wstęp	5
-----------------	---

Część pierwsza

MIEDZY RENESANSEM I OŚWIECENIEM

Chronologiczne granice epoki	25
I. Człowiek we wszechświecie	29
1. Odkrycia nauki i mechanistyczny obraz wszechświata	29
2. Kartezjusz — sprzeczności istnienia i myślenia	42
3. Dyskusje o ludziach i zwierzętach	65
4. Świat myśli naukowej i świat ludzkiego doświadczenia	79
5. Istota człowieka współmierna ze sztuką	99
II Człowiek w społeczeństwie	119
1. Człowiek i ludzie w oczach malarzy	119
2. Wyznaczniki społecznej sytuacji — rozum czy namiętność?	136
3. Artystyczne wizje racjonalnej i emocjonalnej natury człowieka	156
4. Hobbes — państwo społeczną kreacją przetwarzającą ludzi	177
5. Hasła społecznej sprawiedliwości i program naprawy spraw ludzkich	207
6. Człowiek w masce i demaskatorskie portrety	225
III. Człowiek wobec Boga	238
1. Koncepcja religii na miarę człowieka	238
2. Samotworzenie się Boga i człowieka	247
3. Pascal — sprzeczności człowieka	254
4. Religijna inspiracja filozofii człowieka	270
IV. Człowiek w samotności	279
1. Człowiek osaczony i idea ludzkiej mądrości	279
2. Rembrandt i malarze samotności człowieka	289
3. Spinoza — samotny człowiek ponad losem	311

Część druga

OŚWIECENIE

Chronologiczne granice epoki	335
Narodziny Oświecenia	343
I. Człowiek istotą moralną	345
1. Zaufanie do naturalnego człowieczeństwa ludzi	345
2. Wady człowieka czynnikiem rozwoju społeczeństwa	359
3. Afirmacja racjonalności bytu	371
4. Hume — konflikt między porządkiem cnót sztucznych i cnót naturalnych	379
II. Homo oeconomicus	399
1. Mit kupca i korsarza	399
2. Smith — człowiek wyznaczony przez cywilizację podziału pracy	412
3. Moralność użyteczności i interesu	417
III. Krytyka społeczeństwa i obrona człowieka	423
1. Swift — satyra w poszukiwaniu prawdy o człowieku	423
2. Utopijny program obrony ludzkich wartości	447
3. Malarskie wizje ucieczki, szczęścia i protestu	464
Rozkwit Oświecenia	477
I. Człowiek częścią przyrody	478
1. Zasady działania ludzkiego mechanizmu	478
2. Prawa biologii i psychika człowieka	484
3. Jedność przyrody	506
4. Porządek fizyczno-moralny	522
5. Odrębność człowieka — krytyka materializmu mechanistycznego	530
6. Na granicy człowieczeństwa	540
II. Człowiek a historia	551
1. Konflikty rozumu i historii	551
2. Przyszłość prawdziwą historią ludzi	558
3. Vico — rozum historyczny i historia rozumna	566
4. Bolingbroke i Monteskiusz — historia nauką o człowieku	582
5. Perspektywy postępu czy ruiny historii?	593
6. Postęp dziełem mas uciskanych	608
7. Niemiecka opozycja przeciw doktrynie postępu	614
8. Drabina postępu czy różnorodność tożsamości?	630
III. Człowiek stworzeniem społecznym	640
1. Ideologia całości i koncepcje szczęścia	640
2. Wzór człowieka światowego	656
3. Helvétius — upowszechnienie wielkości człowieka	663
4. Diderot — bezdroża społecznej i naturalistycznej antropologii	678
5. Rousseau — sprzeczności ludzkiej egzystencji	691
6. Wyznawcy namiętności i egoizmu	704
7. Malarskie obrazy uroków świata, zadumy nad życiem i niewoli człowieka	712

Zmierzch Oświecenia (Osiągnięcia i zapowiedzi)	723
I. Człowiek w doświadczeniu Rewolucji	725
1. Idea tożsamości człowieka i obywatela	725
2. Człowiek Sprzysiężenia Równych	731
3. Prawa człowieka i człowiek konkretny	738
II. Twórcza działalność istotą człowieczeństwa	747
1. Działalność ludzi w historii i w społeczeństwie	747
2. Kant — filozoficzna koncepcja aktywnej roli człowieka	753
3. Sztuka i prometejskie wizje człowieka	764
4. Ku filozofii człowieka — twórcy własnego świata	772
5. David i Goya — pozory triumfu oraz okrutna prawda o upadku i wielkości człowieka	795
Zakończenie	813
Indeks osób	831
Spis ilustracji	843